

УДК351.86:355.457>(477) DOI: <https://doi.org/10.33099/2304-2745/2021-3-73/53-59>

Цевельов О. Є., кандидат наук з державного управління¹ (0000-0003-4549-5505)
Вітер Д. В., доктор філософських наук, старший науковий співробітник² (0000-0002-7330-1280)
Безбах В. С., кандидат воєнних наук, доцент

¹ – Департамент воєнної політики та стратегічного планування Міністерства оборони України, Київ;

² – Центр воєнно-стратегічних досліджень Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

Робота штабу органу охорони кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп

Резюме. На основі аналізу досвіду участі органів прикордонної служби в АТО розглянуто основні принципи та порядок роботи штабу органу охорони державного кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп.

Ключові слова: диверсійно-розвідувальна група; операції з ліквідації; орган охорони кордону; організація роботи штабу; охорона державного кордону; сили спеціальних операцій; спеціальна операція.

Постановка проблеми. Під час початку загострення обстановки в Автономній Республіці Крим та сході України диверсійно-розвідувальними групами вдалось порушити систему управління органами охорони державного кордону та інших правоохоронних органів, створити передумови блокування висунення підрозділів Збройних Сил України в райони зосередження та виконання бойових завдань. У деяких випадках прикордонні підрозділи через слабе озброєння та втрату управління, відсутності підтримки з боку місцевого населення самі опинилися в оточенні незаконних військових формувань, якими керували диверсанти. При цьому слід урахувати, що проти прикордонних підрозділів застосовувалась артилерія та міномети, що підтримувало дії диверсійно-розвідувальних груп та ускладнювало дії прикордонників. Водночас на законодавчому рівні прикордонна служба, як правоохоронний орган спеціального призначення, за своєю організаційно-штатної структурою, озброєнням та способами оперативно-службової діяльності самостійно не здатна була проводити спеціальні дії з пошуку, блокування та ліквідування диверсійно-розвідувальних груп.

Однак мали місце й позитивні результати дій прикордонних підрозділів Державної прикордонної служби України під час участі їх в АТО в окремих районах Донецької та Луганської областей. Так, на початку 2014 року були проведені спеціальні операції, спрямовані на стабілізацію ситуації у прикордонних територіях. Прикордонники відбивали напади озброєних осіб та незаконних воєнізованих формувань на прикордонні наряди, пункти пропуску

“Довжанський”, “Ізваріне”, “Герасимівка”, “Маринівка”, підрозділи “Станично-Луганське”, “Дякове”, управління Луганського прикордонного загону [1, 2]. Аналіз цього досвіду є актуальним завданням, оскільки дає змогу скоригувати загальний алгоритм роботи штабу органу охорони кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню загальних питань планування, організації та проведення спеціальних операцій, зокрема з протидії незаконним збройним формуванням та диверсійно-розвідувальним групам, присвячені роботи Дж. Кіраса [3], В. Макреївена [4], К. Стрінгера [5]. Окремим питанням аналізу досвіду участі та особливостям діяльності органів управління Державної прикордонної служби України під час проведення АТО присвячені дослідження В. Муженка, В. Оліферука [2], А. Сиротенка [6] та інших дослідників. Проте питання порядку роботи штабів Державної прикордонної служби України під час планування і проведення спеціальних операцій залишаються малодослідженими.

Мета. Визначення загальних принципів та особливостей роботи штабу органу охорони державного кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп в умовах змінюваної обстановки.

Виклад основного матеріалу. Досвід подій 2014 року засвідчив активність використання іноземними державами підготовлених і високооснащених збройних підрозділів, невійськових спеціальних організацій та незаконних збройних

формувань для досягнення своїх політичних цілей. Для цього використовувались політичні, економічні, ідеологічні та військові сили і засоби, зокрема із застосуванням Сил спеціальних операцій. Однією з основних форм діяльності Сил спеціальних операцій є підготовка та застосування диверсійно-розвідувальних груп для проведення захвату керівників державних, військових і правоохоронних органів, стратегічних об'єктів і здійснення диверсій чи терористичних актів.

Диверсійно-розвідувальна група – це спеціально підготовлений підрозділ у складі фізично та професійно натренованих військовослужбовців, які відправляються в розташування противника, на суміжну територію, лінію розмежування сторін для знищення не тільки військових, а й цивільних об'єктів, ліквідації пунктів тактичного, оперативного та стратегічного призначення та командних пунктів (командного складу). Основна мета підрозділу – таємно і приховано в максимально стислі терміни подолати великі відстані та вирішити покладені завдання найменшими силами. Тому диверсійно-розвідувальні групи малочисельні, що підвищує її шанси на позитивні результати дій, маневреність і мобільність, роблячи її не помітною для противника [3]. Завдання цих груп різні за змістом, формами та порядком їх виконання, водночас, із змінами, що відбулися у воєнній та науково-технічній сферах, тактика дій спеціальних і диверсійно-розвідувальних груп значно змінилась. Як правило, диверсійно-розвідувальні групи діють під виглядом незаконних військових формувань, місцевих мешканців прикордоння, використовуючи канали незаконного перетинання державного кордону контрабандистами, мігрантами, злочинцями тощо.

Ураховуючи загрози національній безпеці України у сфері безпеки державного кордону одним із завдань органів охорони державного кордону в період правового режиму воєнного стану та в особливий період є забезпечення охорони державного кордону України, участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними групами противника в контрольованих прикордонних районах та відсічі збройної агресії [7, 8]. Проте завдання боротьби з диверсійно-розвідувальними групами відповідно до законодавчої та відомчої нормативно-правової бази ставляться не лише органам Державної прикордонної служби України, а й іншим складовим сектору

безпеки і оборони України відповідно до Закону України “Про національну безпеку України” [9]. Отже, для боротьби з малочисельними, спеціально навченими озброєними групами противника залучаються фактично всі складові сектору безпеки і оборони України та відповідно до вимог Закону України “Про основи національного спротиву” сили територіальної оборони, державні органи, органи місцевого самоврядування, добровольчі формування територіальних громад [10]. Водночас, відповідно до вимог Закону України “Про основи національного спротиву”, головним координатором та керівником з питань організації ефективної територіальної оборони, протидії диверсійно-розвідувальним групам у межах контрольованих прикордонних районів є Командування Сил територіальної оборони Збройних Сил України. Регіональний орган військового управління Сил територіальної оборони Збройних Сил України організовує територіальну оборону у військово-сухопутній зоні відповідальності, а командування Сил спеціальних операцій Збройних сил України – керівництво рухом опору. Решта складових сектору безпеки і оборони України відповідно до цього закону беруть участь у плануванні територіальної оборони та підготовки підпорядкованих сил і засобів, які залучаються до територіальної оборони.

Протидія диверсійно-розвідувальним групам чи незаконним військовим формуванням, які діють із закордону, як правило, починається на державному кордоні, а саме: намагання перетнути державний кордон законним шляхом через визначені пункти пропуску за дійсними чи підробленими документами; незаконне перетинання державного кордону поза межами пунктів пропуску через державний кордон. Тому, відповідно до вимог Закону України “Про Державну прикордонну службу України” на органи охорони державного кордону покладено функцію з участі у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України і завдання з участі у виконання заходів територіальної оборони, а також заходів, спрямованих на додержання правового режиму воєнного і надзвичайного стану [11].

У разі загострення обстановки як

усередині країни, так і у міждержавних відносинах із сусідньою державою, тиску у політичній та економічній сферах, скупчення угруповання збройних сил сусідньої держави поблизу державного кордону, для здійснення розвідки та диверсій будуть залучатися Сили спеціальних операцій під виглядом незаконних військових формувань та місцевих мешканців, які будуть намагатися діяти як на державному кордоні для блокування дій прикордонних підрозділів, так й у контрольованих прикордонних районах для захоплення чи знищення органів державної влади, військового управління, правоохоронних органів і стратегічних об'єктів. Слід брати до уваги, що патріотично налаштоване місцеве населення прикордоння, у разі підтримання їх свідомості державними органами, є величезний потенціал в боротьбі з незаконними військовими формуваннями, різного роду воєнізованими охоронними організаціями та диверсійно-розвідувальними органами [12]. Водночас необхідно враховувати, що для боротьби з диверсійно-розвідувальними групами необхідно залучати спеціально підготовлені та озброєні підрозділи для уникнення великих втрат серед особового складу та місцевого населення.

Ураховуючи зазначене, можна визначити принципові елементи організації діяльності штабів органів охорони державного кордону. Зокрема, з початком загострення обстановки штаб органу охорони державного кордону повинен здійснити наступні заходи:

посилити паспортний режим та оглядову роботу у пунктах пропуску через державний кордон;

на основі аналізу ризиків визначити категорію осіб, що перетинають державний кордон, з якими проводити окремі співбесіди та поглиблене вивчення мети їх прибуття до країни;

поза пунктами пропуску посилити спостереження та режимні заходи в прикордонній полосі та у разі необхідності у контрольованих прикордонних районах;

здійснити додаткові заходи з підготовки персоналу та прикордонних підрозділів до дій в умовах можливих диверсійних і терористичних актів, пошуку та боротьби з диверсійно-розвідувальними та іншими незаконними воєнізованими формуваннями;

уточнити склад сил і засобів, що буде задіяний у силах територіальної оборони, резервів, взаємодію з іншими силами підтримки та правоохоронними органами, управління;

перевірити польові пункти управління для використання;

організувати взаємообмін інформацією про обстановку на ділянці державного кордону з оперативно-розшуковим відділом.

У разі порушення державного кордону незаконними військовими формуваннями (диверсійно-розвідувальної групою) та поглиблення її в тил контрольованого прикордонного району, питаннями її виявлення, пошуку, затримання, а у разі необхідності ліквідування має займатися орган охорони державного кордону, на ділянці якого було виявлено цей спеціальний військовий підрозділ.

Робота з організації пошуку та ліквідування диверсійно-розвідувальної групи починається з виявлення ознак порушення державного кордону прикордонним нарядом чи отримання інформації про появу у контрольованому прикордонному районі невідомих осіб (здійснення терористичного акту чи диверсії), визначення напрямку руху порушників державного кордону та часу імовірної давності перетинання державного кордону чи знаходження невідомих осіб у вказаному місці, щоб визначитися із районом знаходження диверсантів, а також наявності у цьому районі державних і стратегічних об'єктів.

З початком дій щодо пошуку та участі в ліквідації диверсійно-розвідувальних груп основні зусилля штабу органу охорони державного кордону зосереджуються на виконанні першочергових завдань, що сприяють досягненню успіху. До них відносяться:

доведення до керівництва територіальної оборони інформації про появу у контрольованому прикордонному районі диверсійно-розвідувальної групи, проведення первинних заходів з її пошуку;

заходи з посилення охорони державного кордону, якщо посиленна охорона не була введена раніше;

своєчасна обробка первинних даних про порушення державного кордону, а у подальшому добування, збір та узагальнення спільно з оперативно-розшуковим відділом даних про місцезнаходження, склад, озброєння та наміри диверсійно-розвідувальних груп;

забезпечення організованого висування та заняття резервами прикордонних загонів (кораблями і катерами) до встановленого часу визначених рубежів прикриття напрямків і об'єктів й розгортання їх для проведення

пошуку, а у разі виявлення групи, її переслідування та блокування;

підготовка необхідних даних і пропозицій для прийняття (уточнення) начальником прикордонного загону рішень у разі різкої зміни обстановки та неможливості своїми силами блокувати і знищити виявлених диверсантів;

доведення завдань до підрозділів і забезпечення швидкого маневру для зосередження сил і засобів на напрямках та об'єктах дій диверсантів, визначення службового (бойового) порядку під час виконання завдань;

своєчасна інформація підлеглих прикордонних підрозділів, органів військового управління, інших військових формувань та правоохоронних органів про обстановку, доповідь вищому штабу;

підтримання координації та взаємодії між силами безпеки і оборони, елементами службового (бойового) порядку під час виконання завдань з пошуку та ліквідування диверсійно-розвідувальних груп;

контроль за діями підрозділів, їх всебічне забезпечення, дотримання маскування, дисципліни зв'язку та правил прихованого управління силами (військами).

З отриманням даних про виявлення ознак порушення державного кордону та можливого напрямку руху диверсійно-розвідувальної групи чи надходження інформації про появу невідомих осіб у військовій формі тощо у контрольованому прикордонному районі штаб органу охорони державного кордону відразу забезпечує проведення заходів з посилення охорони державного кордону. Він зобов'язаний насамперед вжити вичерпних заходів щодо приведення прикордонних підрозділів у бойову готовність, організувати посилення прикордонних підрозділів, які охороняють кордон на напрямках можливих дій диверсійно-розвідувальних груп, резервами та до забезпечення їх боеприпасами і пально-мастильними матеріалами за необхідності. Для координації дії підрозділів, збору та узагальнення інформації в органі охорони державного кордону створюється ситуаційна група чи оперативний штаб на Центрі управління службою прикордонного загону, якій у подальшому організує взаємодію та інтегрується у систему Об'єднаного штабу територіальної оборони [13]. Для більш зручного управління силами і засобами, що залучаються до заходів з пошуку та блокування диверсійно-розвідувальних груп,

на ділянку державного кордону в район дій за рішенням начальника прикордонного загону висилається передовий (мобільний) пункт управління.

За рішенням начальника прикордонного загону запроваджуються додаткові тимчасові режимні обмеження в районі пошуку противника, а штаб забезпечує їх своєчасне виконання та доведення прийнятих рішень до органів державної влади, місцевого самоврядування, військового управління, інших військових формувань та правоохоронних органів.

Оскільки диверсійно-розвідувальні групи являють собою всебічно підготовлений, натренований та добре озброєний (екіпірований) контингент, який під час виконання поставлених завдань може розділитися на два, чотири, шість чоловік, особливу увагу штаб органу охорони державного кордону має приділяти контролю за виходом на охорону державного кордону укрупнених прикордонних нарядів з груповою зброєю у складі, що дає змогу знищити виявленого противника або скувати його вогнем до підходу резервів. До того ж, під час організації пошуку та виявлення диверсійно-розвідувальної групи штаб має враховувати заходи безпеки особового складу та швидкого медичного забезпечення, оскільки по маршруту руху противника можливо будуть встановлюватися розтяжки, міни або інші небезпечні чи сигналізаційні засоби.

В інтересах організованого висування та заняття резервами до встановленого часу зазначених рубежів прикриття окремих напрямів (об'єктів), а також визначення пошукових груп для виконання завдань з виявлення і переслідування противника штаб добивається жорсткого дотримання часу готовності резервів, їх організованого висунення та проходження вихідних пунктів, контролює за визначеним порядком рух, зустрічі та організації служби. Для забезпечення планового виходу резерву прикордонного загону штаб зобов'язаний до моменту постановки завдань підрозділам визначити основні маршрути, які виведуть на зазначені рубежі, зробити реальний розрахунок маршу (виходу) та визначитися з небезпечними місцями де можлива зустріч із противником та порядок дій у разі блокування колон.

З моменту надходження даних про виявлення ознак перебування чи дій противника штаб аналізує та узагальнює отримані відомості, прогнозує можливі

напрями руху диверсійно-розвідувальних груп, проводить розрахунок часу їх виходу до певних рубежів (об'єктів) та на цій основі доповідає пропозиції начальнику прикордонного загону для прийняття (уточнення) рішення. У разі отримання даних про напрямок руху диверсійно-розвідувальної групи штаб має інформувати органи державної влади, місцевого самоврядування, військового управління і правоохоронні органи та передбачити: сили і засоби для посилення прикриття вигідних рубежів на напрямках імовірного руху диверсантів; місце, час, сили і засоби для організації засідок; порядок активізації пошуку та переслідування диверсійно-розвідувальної групи; напрямки маневру сил і засобів; можливість скорочення району пошуку диверсійно-розвідувальної групи до розмірів, які дають змогу надійно оточити її на більш обмеженому просторі; додаткові завдання резервам, питання для уточнення взаємодії та координації між силами безпеки і оборони від інших силових та правоохоронних органів; заходи щодо забезпечення дій підрозділів.

Особливу увагу під час пошуку та ліквідації диверсійно-розвідувальних груп штаб органу охорони державного кордону приділяє групам пошуку. Для цього штабом визначаються: сили і засоби, службовий (бойовий) порядок, рубежі та напрямки пошуку, способи і час його проведення; можливі місця укриття диверсійно-розвідувальної групи (диверсантів); порядок перегрупування сил і засобів у разі зміни напрямку пошуку; нові (додаткові) завдання резервам та питання для організації (уточнення) взаємодії; додаткові заходи маскуванню, безпечного ведення пошуку, забезпечення зв'язку й управління.

У разі прориву диверсійно-розвідувальної групи або її частини за межі району оточення (пошуку) штаб органу охорони державного кордону зобов'язаний доповісти керівництву операцією:

сили і засоби для організації переслідування противника;

рубежі на напрямку відходу диверсійно-розвідувальної групи для висунення резерву із погодженням з керівництвом органу військового управління, що взяло на себе керівництво пошуком та ліквідуванням диверсантів;

сили і засоби для ведення переслідування противника під час поділення його на кілька груп;

додаткові режимні заходи в районі

пошуку;

нові завдання, порядок здійснення маневру силами і засобами резервів;

питання для організації (уточнення) взаємодії і дозabezпечення прикордонних підрозділів разом з підрозділами Збройних Сил, інших військових формувань та правоохоронних органів України;

питання переміщення передового пункту управління, його охорони та заходи прихованого управління підрозділами, залученими до пошуку.

Опрацьовуючи пропозиції начальнику прикордонного загону для прийняття часткового рішення на перехід до дій вночі з пошуку та участі з блокування (ліквідації) диверсійно-розвідувальних груп, штаб передбачає:

сили і засоби для посилення прикриття ймовірних напрямків руху диверсійно-розвідувальної групи для створення більшої щільності, підрозділи для продовження пошуку, підрозділи, які слід зупинити та порядок їх дій;

заходи вогневого прикриття, безпеки та маскуванню;

нові (додаткові) завдання підрозділам, які залучаються до заходів вночі;

сили і засоби резерву, громадських формувань та питання організації (уточнення) взаємодії;

світлові сигнали взаємного пізнання та систему охорони підрозділів, які відпочивають;

порядок переходу від нічних дій до денних.

Під час виявлення диверсійно-розвідувальної групи штаб зобов'язаний у мінімально короткі терміни доповісти керівництву операцією:

порядок блокування (оточення) противника;

місце знаходження диверсантів;

з прибуттям до району блокування (оточення) диверсійно-розвідувальної групи Сил спеціальних операцій порядок вогневого ураження противника та взяття участі в його ліквідації;

побудову службового (бойового) порядку та системи вогневого ураження;

порядок захоплення (знищення) малих груп противника та окремих диверсантів, які здійснили прорив з оточення;

сили і засоби резерву та питання взаємодії та управління.

Нові або уточненні завдання доводяться до підлеглих начальників (командирів)

короткими бойовими розпорядженнями особисто начальником прикордонного загону через радіозв'язок або офіцерів штабу, які знаходяться на ситуаційному центрі (Оперативному штабі) [5] або передовому пункті управління відповідно до прийнятого рішення. Водночас, зважаючи на обстановку завдання підрозділам можуть ставитися послідовно з прийняттям рішення на їх використання або після завершення роботи начальника прикордонного загону щодо опрацювання відповідного рішення за вказівками керівництва операцією.

В інтересах забезпечення швидкого маневру для зосередження сил і засобів на вразливих напрямках (у районах блокування (ліквідації) диверсійно-розвідувальних груп) штаб органу охорони державного кордону визначає найбільш доцільні маршрути висування та час виходу підрозділів на визначені рубежі (в райони), контролює своєчасний вихід і розгортання підрозділів, у разі необхідності завчасно організовує їх зустріч, за допомогою взаємної інформації узгоджує дії підрозділів, які здійснюють маневр силами і засобами. Під час здійснення маневру для ліквідації виявленого противника, штаб узгоджує питання з перенацілювання ударів кораблів і катерів, артилерії та авіації з керівництвом операції.

З огляду на високоманеврений характер дій під час проведення пошуку та участі з блокування (ліквідації) диверсійно-розвідувальних груп основними завданнями штабу є своєчасна інформація про обстановку підлеглих і придатних підрозділів, взаємодіючих сил і засобів, а також надання донесень до вищого штабу. Для інформації використовуються всі наявні засоби зв'язку. До того ж основною вимогою, яка висувається до цієї роботи, є виключення дублювання інформації, її викривлення. Донесення до вищого штабу представляються у разі різкої зміни обстановки, яка викликає прийняття нових часткових рішень, за результатами виконання завдань, а також за вимогою старшого начальника. Вони мають бути короткими та можуть містити висновки з оцінювання противника, своїх сил і засобів, у разі прийняття рішень – задум дій, а також пропозиції та питання з надання допомоги.

Під час участі з блокування (ліквідації) диверсійно-розвідувальних груп штаб зобов'язаний постійно та цілеспрямовано контролювати дії підрозділів, їх всебічного забезпечення, дотриманням дисципліни зв'язку та правил прихованого управління

силами і засобами. Контроль має носити попереджувальний характер, виключати можливість неточного виконання наказів і розпоряджень, не сковувати ініціативу та самостійність підлеглих, поєднуватися з наданням їм практичної допомоги в успішному виконанні поставлених завдань.

Боротьба з диверсійно-розвідувальними підрозділами потребує залучення великої кількості різнорідних сил і засобів та військових підрозділів, ретельної підготовки особового складу та місцевого населення, всебічного планування операції з пошуку та ліквідування таких підрозділів та узгодженості як системи взаємодії між всіма елементами службового (бойового) порядку, так і управління всією операцією [13]. Із закінченням пошукових (бойових) дій з ліквідації диверсійно-розвідувальної групи штаб відповідно до вказівок начальника прикордонного загону та керівника Об'єднаного штабу з територіальної оборони спільно з підрозділами Сил спеціальних операцій організовує огляд місцевості в районі бойового зіткнення, захоплення малих груп противника та окремих диверсантів, охорону полонених і засобів диверсій, проводить заходи щодо відновлення охорони державного кордону і готує донесення до вищого штабу.

Висновки. Ураховуючи досвід АТО, визначено принципові елементи організації діяльності штабів органів охорони державного кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп за різних умов: з початком загострення обстановки; з початком дій щодо пошуку та участі в ліквідації диверсійно-розвідувальних груп; у разі прориву диверсійно-розвідувальної групи або її частини за межі району оточення; під час участі з блокування (ліквідації) диверсійно-розвідувальних груп та під час виявлення диверсійно-розвідувальної групи. Водночас для більш якісної протидії діям диверсійно-розвідувальним підрозділам на державному кордоні необхідно приділяти вагому увагу до технічного оснащення лінії державного кордону сучасними засобами сигналізації, спостереження та забезпеченню швидкого реагування підготовлених і оснащених підрозділів сил безпеки і оборони. У сучасних умовах для боротьби з диверсійно-розвідувальними підрозділами мають впроваджуватись новітні форми, методи та способи дій, а також технічні засоби, а саме: розвідувально-сигналізаційні, безпілотні повітряно-розвідувальні, тепловізійні

комплекси та системи визначення відстані до цілі та її координат тощо.

Подальші дослідження доцільно зосередити на розробленні алгоритму дій штабу органу охорони державного кордону під час організації операцій з ліквідації диверсійно-розвідувальних груп з урахуванням особливостей взаємодії та координації дій підрозділів Збройних Сил України, інших складових сектору безпеки і оборони, які беруть участь у плануванні та проведенні спеціальних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Біла книга Антитерористичної операції на сході України (2014–2016) / під заг. ред. І. Руснака. Київ : НУОУ, 2017. 163 с.
2. Державне реагування на загрози національній безпеці у сфері безпеки державного кордону : монографія / О. Цевельов, В. Муженко, Д. Вітер, В. Оліферук. Київ : НУОУ, 2021. 200 с.
3. Kiras J. Special operations and strategy: From World War II to the War on Terrorism. New York : Routledge, 2006. 230 p.
4. McRaven W. H. The Theory of Special Operations: thesis. Monterey. California : Naval Postgraduate School, 1993. 604 p.
5. Stringer K. The Special Operations Doctrine of International Organizations: An Introductory Analysis to United Nations (UN), North Atlantic Treaty Organization (NATO), and European Union (EU) Approaches. *Special Operations Journal*. 2021. Vol. 7. Issue 1.
6. Военні аспекти протидії гібридній агресії: досвід України / кол. авт. ; за заг. ред. А. Сиротенка. Київ : НУОУ, 2020. 176 с.
7. Про правовий режим воєнного стану : Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19>. (дата звернення: 07.12.2021).
8. Закону України “Про оборону України” від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. – URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
9. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>. (дата звернення: 07.12.2021).
10. Про основи національного спротиву : Закон України від 16.07.2021 р. № 1702-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1702-20>. (дата звернення: 10.12.2021).
11. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15>. (дата звернення: 04.12.2021).
12. Цевельов О. Вдосконалення державного реагування на загрози національній безпеці України у сфері безпеки державного кордону в умовах ведення “гібридної війни”. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 16. С. 137–142.
13. Сечкин Г. Советские пограничные войска в Великой Отечественной войне 1941–1945 гг. и возможные их действия в современных операциях. Москва, 1976. 456 с.

Стаття надійшла до редакційної колегії 23.12.2021

The work of the headquarter border protection during the organization of operations for elimination of sabotage and reconnaissance groups

Анотація

During the aggravation of the situation in the Autonomous Republic of Crimea and eastern Ukraine, special reconnaissance groups managed to disrupt the management system of state border guards and other law enforcement agencies, create preconditions for blocking the deployment of units of the Armed Forces of Ukraine in areas of concentration and combat missions. In some cases, border forces were likely to find themselves surrounded by enemy illegal military formations due to low armaments, lack of local support, and loss of control.

Special reconnaissance (SR) is conducted by small units of highly trained military personnel, usually from special forces units or military intelligence organizations, who operate behind enemy lines, avoiding direct combat and detection by the enemy in order to eliminate military, civilian and other tactical items, operational and strategic purposes.

The purpose of the article is to determine the basic principles and features of the staff of the state border guard during the organization of operations to eliminate special reconnaissance groups in a changing environment.

Taking into account the experience of the anti-terrorist operation, the basic elements of the organization of the headquarters of the state border guards during the organization of operations to eliminate special reconnaissance groups under different conditions are determined:

- with the beginning of the aggravation of the situation;
- with the beginning of actions on search and participation in liquidation of special reconnaissance groups;
- in case of breakthrough of the special reconnaissance group or its part outside the surrounding area;
- during participation in blocking or elimination of special reconnaissance groups.

Keywords: sabotage and reconnaissance group; liquidation operations; border protection authority; organization of staff work; protection of the state border; special operations forces; special operation.